

DOMĀT.
DARĪT.
ZINĀT.

Iekļaujoša izglītība plašākā skatījumā

2023.gada 16.martā
Koknesē

Iekļaujošas izglītības jomas
vecākā eksperte
Anna Zaula

www.skola2030.lv
facebook.com/Skola2030

Projekts Nr. 8.3.1.1/16/I/002 Kompetenču pieeja mācību saturā

Nepazaudēt nevienu bērnu

MK noteikumi par pirmsskolas vadlīnijām, pamatizglītības standartu paredz, ka ikviena iestāde attīsta organizācijas **kultūru, kurā respektē skolēnu dažādību** pēc dzimuma, etniskās piederības, reliģiskās pārliecības, veselības stāvokļa, valodas, intelektuālās attīstības un citām pazīmēm, ievērojot diskriminācijas un atšķirīgas attieksmes aizliegumu.

SEN

*(Special
Education
needs)*

**Speciālās
izglītības
vajadzības**

SNE

*(Special
needs
Education)*

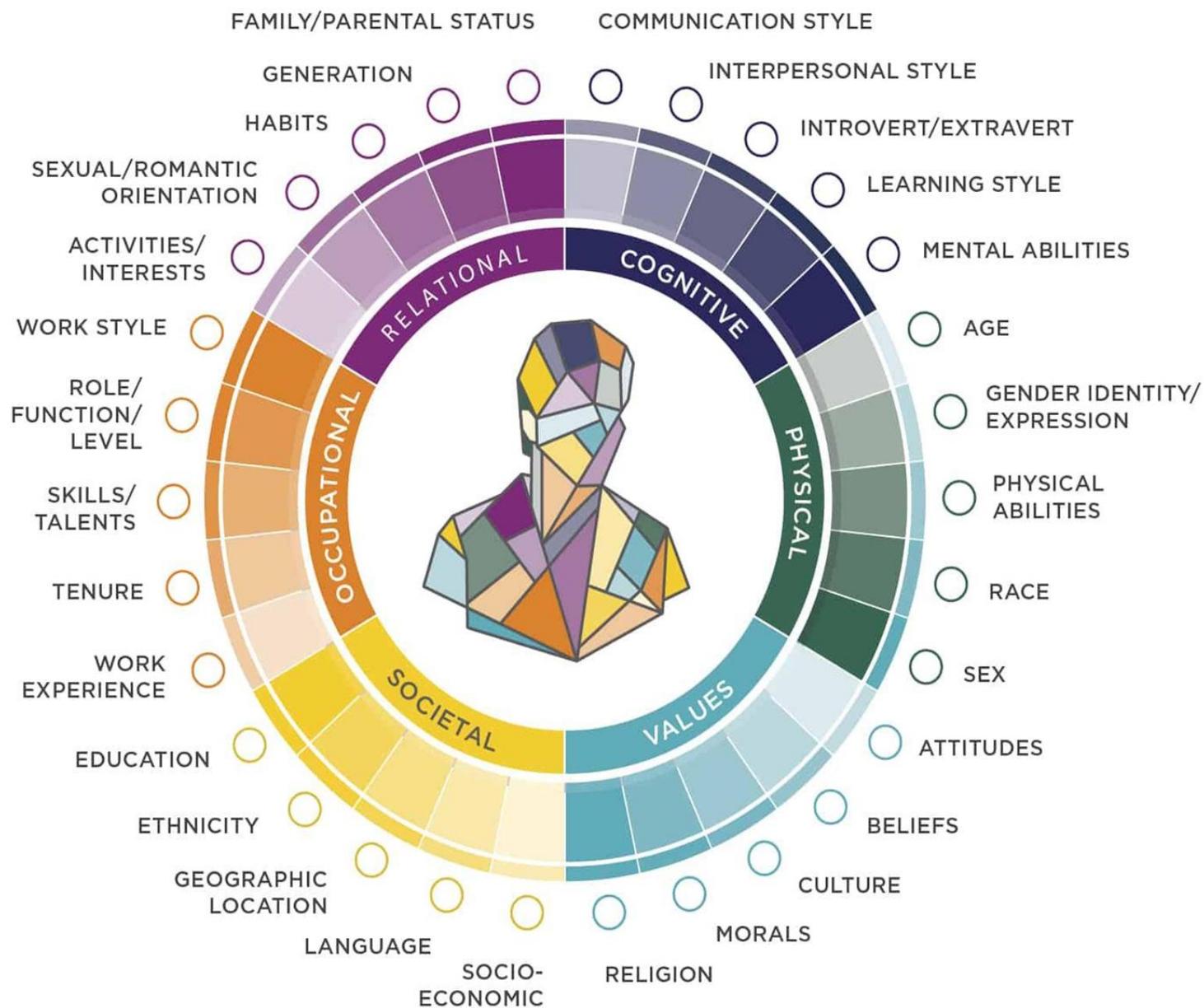
**Speciālo
vajadzību
izglītība**

**Mēs visi esam atšķirīgi,
un katrs sagaidām, ka
mūsu dažādība tiks
respektēta.**

Ģimenes statuss
Paaudze
Paradumi
Seksuālā orientācija
Aktivitātes un intereses

Darba stils
Lomas/ funkcijas
Prasmes un talanti
Statuss
Darba pieredze

Izglītība
Etniskā piederība
Ģeogrāfiskā atrašanās vieta
Valoda
Sociāli ekonomiskie apstākļi

Komunikācijas stils
Attiecību veidošanas stils
Intraverts/ ekstraverts
Mācīšanās stils
Mentālā kapacitāte

Vecums
Dzimuma identitāte
Fiziskās spējas
Rase
Dzimums

Attieksmes
Uzskati
Kultūra
Vērtības
Reliģija

Dažādības definīcija

Daudzveidīgi aspekti, kā mēs, cilvēki, cits no cita atšķiramies: gan pēc vecuma, veselības, dzimuma, sociālās orientācijas, tautības, spējām, speciālajām vajadzībām, reliģijas, sociālajiem aspektiem, kultūras.

D. Nīmante 2021

Equality

Equity

© 2017 Robert Wood Johnson Foundation.
May be reproduced with attribution.

Ceļā uz iekļaujošu izglītību un dažādības respektēšanu

Iekļaujošas izglītības izpratnes paradigmas

Izstrādātas **trīs** iekļaujošās izglītības interpretācijas pieejas Latvijas pedagoģiskajā laukā (Nīmante, 2008/c, 185):

- iekļaujošā izglītība kā speciālā izglītība,
- iekļaujošā izglītība kā integrācija,
- **iekļaujošās izglītības pieeja, kur iekļaujošās izglītības subjekts ir jebkurš skolēns, iekļaujošās izglītības objekts – jebkura izglītības iestāde.**

**Kad bērns kļūst par
skolas problēmu?!**

Bērns kļūst par problēmu skolai, ja tā ir pašas skolas problēma

- Skolotājiem ir negatīva attieksme
- Stīvas un neatbilstošas metodes un programmas
- Nepieejama vide
- Skolotāji un skolas netiek atbalstīti
- Vecāki nav iesaistīti
- Nepietiekami mācīšanas materiāli un tehnika
- Nepietiekama tālākizglītība

Ainscow, 2004

Problemātika

Politiskā virzība uz iekļaujošo izglītību no vienas puses

un

skolotāju nepietiekamā sagatavotība, nepietiekams atbalsts izglītības iestādēm, kas izvēlas iekļaujošās skolas virzību, neticīga attieksme pret iekļaujošo izglītību no pedagogu puses, no vecāku puses, nepietiekama/ neefektīva institūciju sadarbība.

Bērnu vajadzības (dažādība)

Talantīgie skolēni
ar augstu IQ - 10 -
15%

Mācīšanās grūtības
- 15-20% (skolā ar
zemu SES,
procenti ir nozīmīgi
augstāki)

Valodas traucējumi
– 5-12%

UDHS iezīmes – 8-
10%

Autiskā spektra
traucējumi – 0.5% -
2%

Garīgās attīstības
traucējumi - 2-3%

Redzes
traucējumi - 0.1 –
0.2%

Dzirdes traucējumi
0.3 %,

Un vēl?

Kā atbalstīt katra bērna vajadzības?

Lai skola kļūtu iekļaujošāka, atbalsta komanda veido atbalsta sistēmu, kur

- **sniedz atbalstu** skolotājiem šī procesa īstenošanā, veidojot daudzpakāpju atbalsta sistēmu.
- **skaidri definē, ko sagaida** no katra profesionāļa iekļaujošas izglītības jautājumos.
- **pārrauga, novērtē** skolotāju profesionālās pilnveides vajadzības un **atbalsta** katra skolotāja profesionālo izaugsmi.
- **veido profesionāļu kopienu**, kas regulāri analizē skolas ikdienā īstenotās iekļaujošās prakses un savstarpējo sadarbību, atbalstu.
- **izglīto tehnisko personālu** par viņu lomu skolas kopienā un bērnu izglītības pieredzes veidošanā.

Attieksme

Izglītība

Atbalsts

Resursi

Skolotāja kompetences iekļaujošā skolā (M. Rouzs)

JĀTIC

- Visus bērnus ir vērts izglītot;
- Visi bērni spēj mācīties;
- Skolotājs spēj mainīti bērnu dzīvi;
- Tas ir skolotāja uzdevums

JĀZINA

- Daudzveidīgas mācīšanas stratēģijas
- Jāzina dažādās bērnu vajadzības
- Kā bērni mācās
- Kas bērniem jāiemācās
- Kā organizēt un vadīt klasi
- Kur saņemt palīdzību, ja nepieciešams
- Kā identificēt skolēnu mācību grūtības
- Kā novērtēt bērnu mācīšanās progresu
- Normatīvie akti

JĀDARA

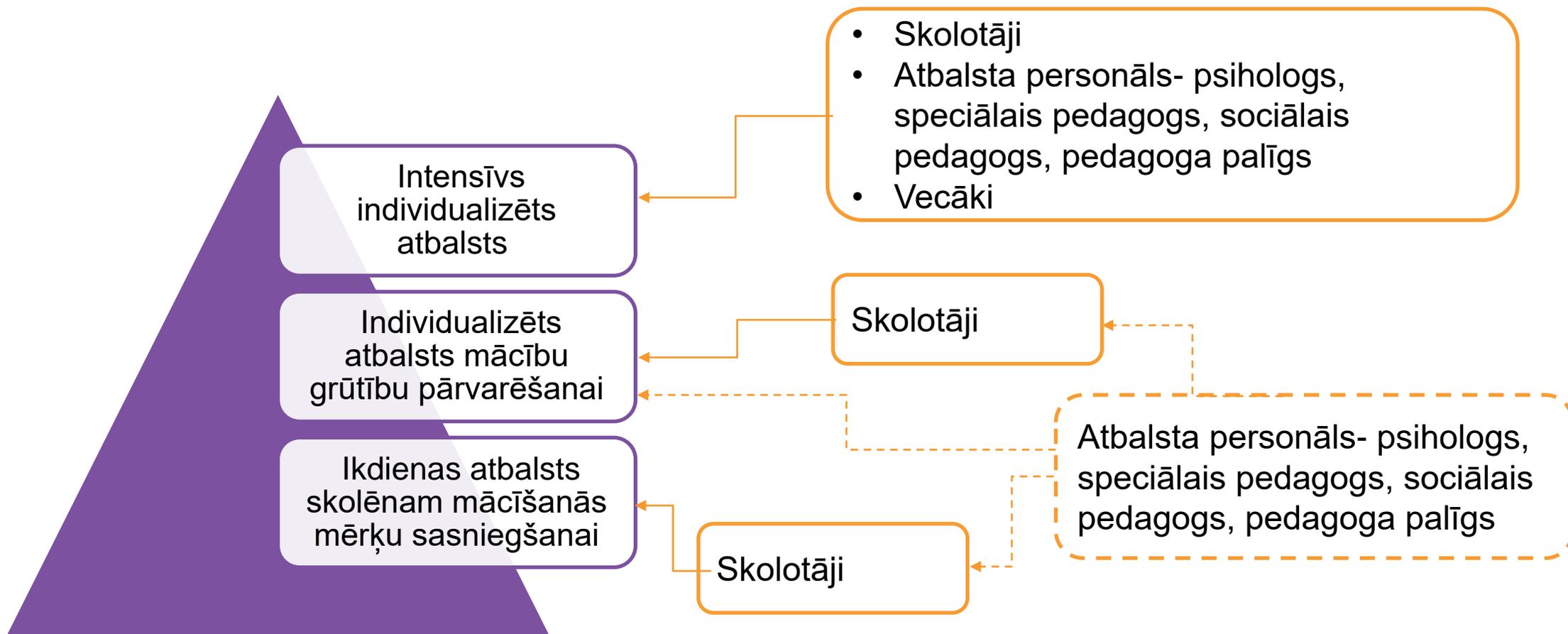
- Zināšanas jāpārvērš darbībā
- Reflektēt par savu praksi un uzlabot to
- Balstīties datos un pierādījumos, lai pilnveidotu praksi
- Strādāt kopā ar kolēģiem, kļūstot par aktīvu profesionāli

Jaunais skolotāju profesijas standarts (2020)

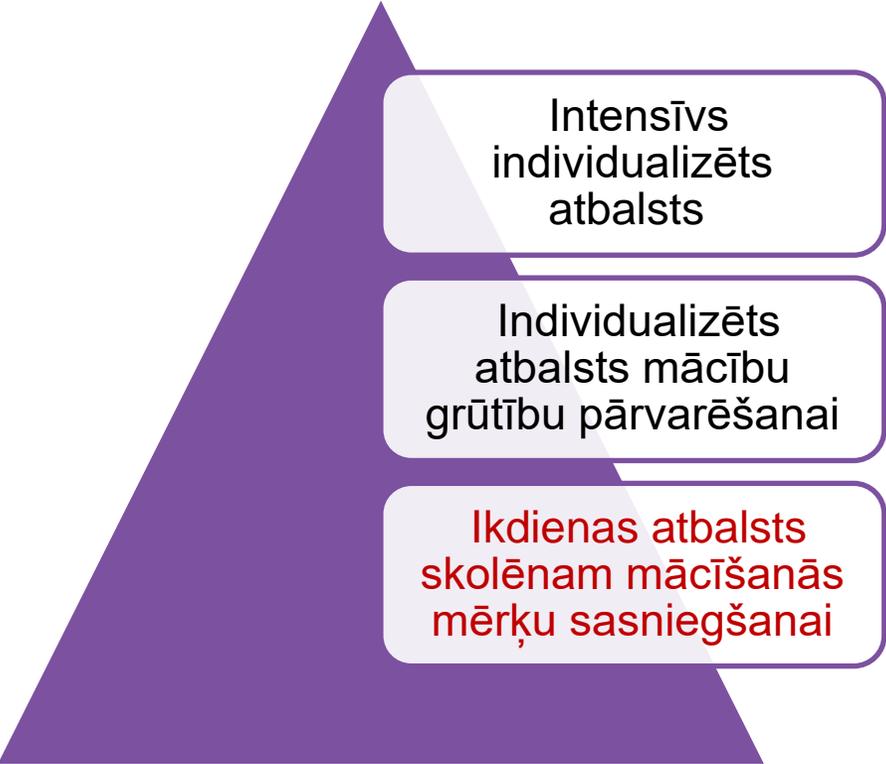
- **Skolotājam jāspēj** novērtēt individuālās attīstības, mācīšanās, personības un sociālās izaugsmes vajadzības atbilstoši iekļaujošas izglītības pieejai.
- Plānot starpdisciplināru, individualizētu un personalizētu, elastīgu mācību procesu, nodrošinot izglītojamā individuālo mācīšanās mērķu sasniegšanu.
- Veidot iekļaujošu, intelektuāli rosinošu un emocionāli drošu izglītojamā mācīšanās un attīstības vajadzībām atbilstošu, uz sadarbību vērstu mācību vidi.
- Diagnosticēt izglītojamā vajadzības un sniegt atbalstu.
- Atpazīt dažādas mācīšanās vajadzības un sniegt atbalstu gan talantīgajiem, gan izglītojamiem ar mācīšanās grūtībām.

- Profesijas standarts pieejams:
- <https://registri.visc.gov.lv/profizglitiba/dokumenti/standarti/2017/PS-048.pdf>

Kā veidot vairāku līmeņu atbalsta sistēmu bērna vajadzībām?

Ikdienas atbalsts skolēnu mācīšanās mērķu sasniegšanai

Intensīvs
individualizēts
atbalsts

Individualizēts
atbalsts mācību
grūtību pārvarēšanai

**Ikdienas atbalsts
skolēnam mācīšanās
mērķu sasniegšanai**

- Skolotāji iepazīst skolēnu un zina katra skolēna stiprās puses, kas palīdz sasniegt labāku rezultātu
- Diferencē saturu, procesu, sasniegto, vidi
- Sniedz attīstošu atgriezenisko saiti par skolēna sniegumu
- Palīdz skolēnam apgūt mācīšanās prasmes, kas nepieciešamas, lai skolēns būtu patstāvīgs
- Uzdod jautājumus, kas raksturo mācīšanos iedziļinoties (metakognitīvi jautājumi)
- Atbalsta skolēna atmiņas treniņu
- Piedāvā dažādas grūtības uzdevumus un to izpildes variantus

Maija, 3.klase

grūtības plānot veicamos darbus, sakārtot somu, paņemt līdzī nepieciešamās lietas.

Kas skolēnam jāiemācās?

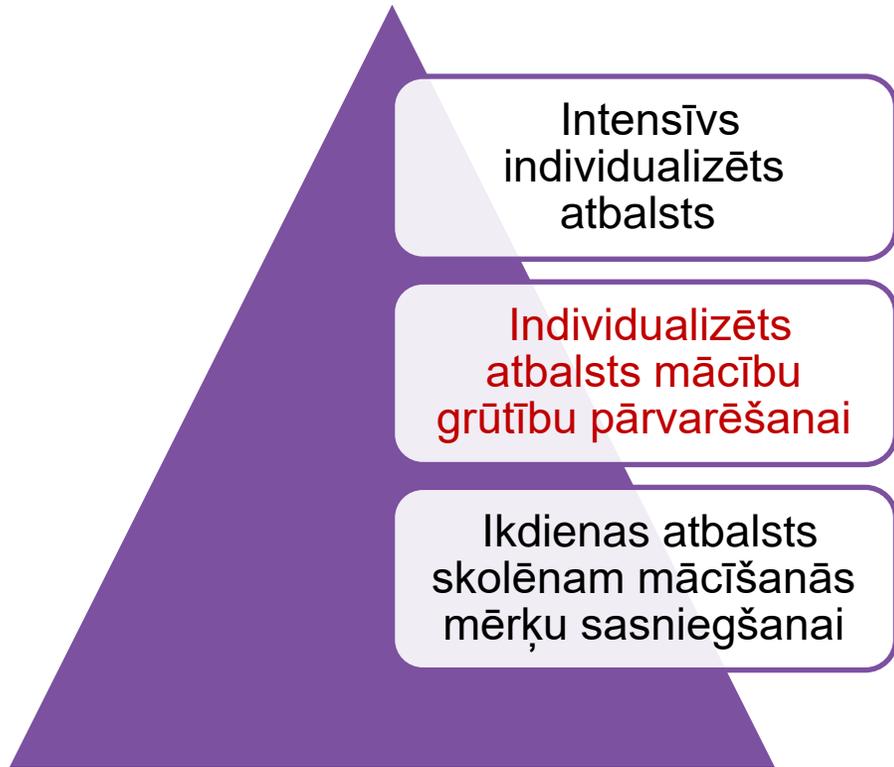
- Saplānot savu mācību dienu.
- Protu sakārtot savu somu.
- Protu izvērtēt savu rīcību.

Kas skolotājam jā dara?

- Individuāla uzvedības atgādne savas darba vietas sakārtošanai
- Saraksts ar līdzī ņemamām lietām katrai dienai – somas kārtošanai.
- Atzinība par progresu, atbalsts.

Individualizēts klasē pieejams atbalsts skolēnu mācīšanās mērķu sasniegšanai

- Īpaši pielāgotas atbalsta sistēmas satura apguvei
- Darba atmiņas atbalstīšana
- Uzmanības noturības treniņš
- Impulsivitātes kontrole
- Plānošana, prioritāšu izvirzīšana
- Sensoro stimulu mazināšana vai pastiprināšana
- + ikdienas atbalsts

Sabīne, 5.klase

Autiskā spektra un
mācīšanās
traucējumi

Kas skolēnam jāiemācās?

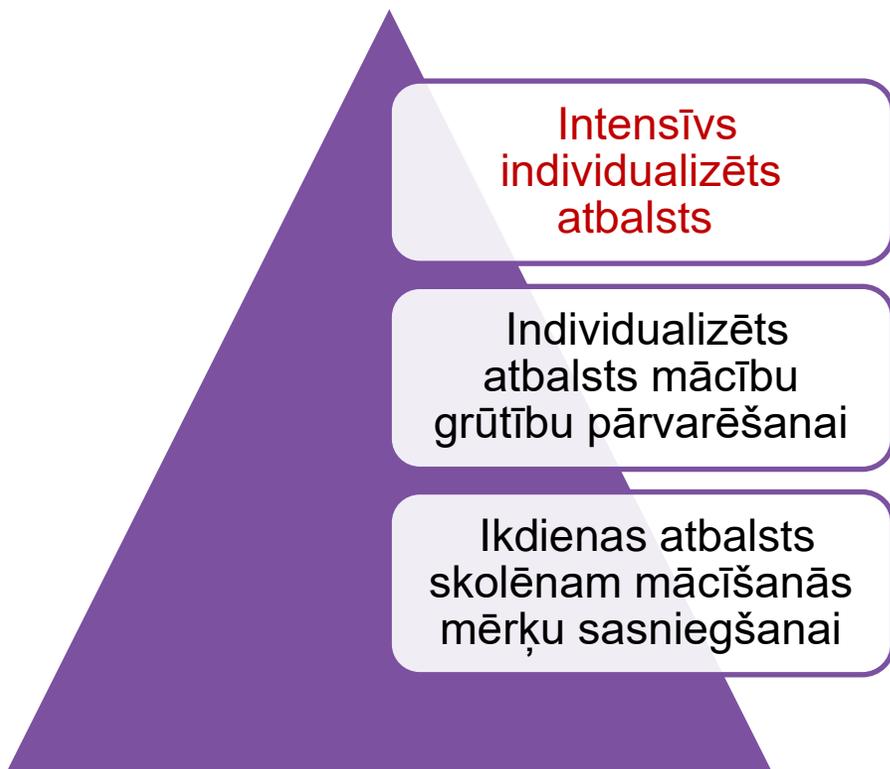
- Ja netieku galā ar uzdevumu, lūdzu palīdzību.
- Mācos tikt galā ar sevi – savām emocijām, domām, sajūtām.
- Mācos izmantot atgādnēs.
- Mācos sekot līdz noteiktajai kārtībai.

Kas skolotājam jā dara?

- Individuāla atgāadne, ko skolotāja noliek uz galda (kā bērns ziņo par savām vajadzībām).
- Skaidra dienas kārtība, ieteicams vizuāli un verbāli atspoguļota.
- Stundā veicamo darbību saraksts.
- Speciālā pedagoga atbalsts pēc nepieciešamības.
- Individuālais izglītības atbalsta plāns.
- Zināma vieta, kur var nomierināties, ja nepieciešams (sajūtu telpa, pufs utt.)

Individualizēts atbalsts skolēnu mācīšanās mērķu sasniegšanai

- Individuāls izglītības atbalsta plāns ir obligāts.
- Intensīvs individuāls atbalsts sociāli pieņemamas uzvedības apguvei, emociju un domu pārvaldībai, mācīšanās prasmju apguvei.
- Strādā komanda skolēna prasmju attīstīšanai.
- Nepieciešama vecāku/aizbildņu iesaiste, lai vienotos par mērķiem, darbībām un atbalstu skolā, mājās.
- Būtiski zināt un ņemt vērā un fokusēties uz bērna stiprajām pusēm un interesēm

Kas skolēnam jāiemācās?

- Noklausos līdz galam uzdevumu, spēju saplānot veicamās darbības.
- Spēju pieslēgties uzdevumam, spēju atsākt uzdevumu, ja esmu novērsies.
- Ja netieku galā ar uzdevumu, lūdzu palīdzību.
- Paturu domu pie sevis, ceļu roku, pirms runāju un gaidu savu kārtu.
- Mācos tikt galā ar emocijām, domām, sajūtām.
- Mācos izmantot atgādnēs.

Kārlis, 3.klase

- **UDHS, traucē sevi un citus.**
- Mācīšanās grūtības-slikti lasa, **grūti koncentrēties.**
- **Mēdz būt agresīvs pret vienaudžiem, pedagogiem.**

Kas skolotājam jā dara?

- Individuāla uzvedības atgādnē, ko skolotāja noliek uz galda, kad gaidīšana ir jāatbalsta.
- Taimeris, kas palīdz koncentrēties uzdevumam a veikšanai noteiktā laikā.
- Skolēnam svarīgo uzvedības noteikumu atgādnē.
- Grozāmkrēsli vai līdzsvara spilveni, kas mazina trauksmi un palīdz koncentrēties.
- Taktīlie materiāli (mīcāmlietas, kas aktivizē darbībai).
- Stundā veicamo darbību saraksts.
- Atbalsta personāla nodarbības prasmju apguvei.
- Regulāra speciālistu uzraudzība.
- Skolas - vecāku cieša sadarbība.

- Pētījumi pierāda, ka, mācību procesā iekļaujot visus skolēnus, **pieaug visu skolēnu mācību sasniegumi** (Florian, 2012; Jordan et al, 2009).
- Līdz ar to iekļaujošu izglītību efektīvāk īsteno tie skolotāji, kas **mainījuši savu domāšanas veidu** – viņi koncentrējas uz mācīšanās paplašināšanas iespējām **visiem klases skolēniem** (nevis tikai dažiem).
- Tāda vide neiezīmē daļu skolēnus kā atšķirīgus, pieņemot ikvienu (Florian, 2012).

Paldies par uzmanību!